

CARRER DE SENTIT ÚNIC

WALTER BENJAMIN

TRADUCCIÓ D'ANNA SOLER HORTA

*Aquesta edició de *Carrer de sentit únic* reproduceix
la disposició i disseny interior de l'edició original
publicada per l'editorial Rowohlt l'any 1928.*

BARCELONA 2023

**Aquest carrer es diu
CARRER D'ASJA LACIS,
el nom de qui,
com a enginyera,
va obrir-lo en l'autor.**

La construcció de la vida es troba en aquest moment molt més en el poder de fets que de conviccions. I, certament, d'una classe de fets que gairebé mai ni enlloc no han servit de base a conviccions. En aquestes circumstàncies, la veritable activitat literària no pot pretendre desenvolupar-se en un marc literari, que n'és més aviat l'expressió habitual de la infecunditat. L'eficàcia literària rellevant només pot sorgir de l'alternança estricta entre acció i escriptura; ha de cultivar, en fulls volants, fullets, articles de diari i cartells, les formes modestes que corresponen millor a la seva influència en les comunitats actives que el gest universal i pretensions del llibre. Només aquest llenguatge immediat es revela eficaç i a l'altura del moment. Per a l'aparell gegantí de la vida social, les opinions són com l'oli de les màquines; ningú no es planta davant una turbina i la greixa amb lubricant. N'untem una mica les juntures i els reblons amagats que s'han de conèixer.

MENJADOR D'ESMORZARS

Una tradició popular desaconsella explicar somnis en dejú de bon matí. En aquest estat, la persona que s'acaba de despertar encara està sota la influència del somni. Això és perquè la toaleta només treu a la llum la superfície del cos i les seves funcions motores visibles, mentre que en les capes

més profundes, també durant les ablucions matinals, el crepuscle gris del somni persisteix i fins i tot s'aferma en la solitud de la primera hora de vigília. Qui defuig el contacte del dia, per por de les persones o perquè aspira a un recolliment íntim, no vol menjar res i rebutja l'esmorzar. Evita així la ruptura entre el món nocturn i el diürn. Una precaució que només es justifica si el somni es consumeix en un treball matinal concentrat o fins i tot en l'oració, però que altrament condueix a una confusió dels ritmes vitals. En aquest estat d'ànim, relatar els somnis és fatal, perquè la persona, encara mig confabulada amb el món oníric, el traeix amb les seves paraules i n'ha d'esperar la venjança. En termes més moderns: es traeix a ella mateixa. Ha renunciat a la protecció de la ingenuïtat somiadora i queda desvalguda quan passa a frec de les pròpies visions oníriques sense mostrar-s'hi superior. Perquè només des de l'altra riba, des de la claror del dia, es pot abordar el somni des del record superior. El més-enllà del somni només es pot assolir mitjançant una purificació anàloga a les ablucions però del tot diferent. Aquesta purificació passa per l'estómac. Qui fa dejuni parla del somni com si parlés adormit.

*Les hores que contenen la forma
S'han escolat a la casa del somni.*

SOTERRANI

Fa temps que vam oblidar el ritual d'acord amb el qual es va construir la casa de la nostra vida. Però, en el moment que és assaltada i hi cauen bombes enemigues, quines antigalles esquifides i extravagants no es posen al descobert en els fonaments! Quantes coses no s'hi van colgar i sacrificar entre fórmules màgiques, quin esgarrifós gabinet de curiositats no descobrim allà sota, on a allò més quotidià li són reservats els pous més pregons! Una nit de desesperança em vaig veure en somni renovant impetuosament l'amistat i la fraternitat amb el meu primer company del temps escolar, de qui no sé res des de fa dècades i en qui amb prou feines he pensat en aquests anys. Però en despertar-me ho vaig veure clar: el que la desesperança havia posat al descobert com una explosió era el cadàver d'aquell home, que estava aparedat allà i havia de fer que qui mai visqués en aquell indret no se li assemblés gens.

VESTÍBUL

Visita a la casa de Goethe. No recordo haver vist cap habitació en somni. Era una successió de passadissos emblanquinats, com en una escola. Dues velles turistes angleses i un conservador són els figurants del somni. El conservador ens exhorta a firmar el llibre d'or, que és damunt una

vitrina, al final de tot d'un passadís. Quan m'hi acosto, en fullejar-lo hi trobo el meu nom escrit en la lletra grossa i malforjada d'un infant.

MENJADOR

En un somni em vaig veure al despatx de Goethe. No s'assemblava gens al de Weimar, sobretot perquè era molt poc espaiós i només tenia una finestra. La part estreta de l'escriptori estava arrambada a la paret oposada a la finestra. El poeta, a una edat molt avançada, seia a la taula, escrivint. Jo era en un racó, i aleshores ell s'interrompia i m'obsequiava amb un gerro petit, un atuell antic. Jo l'agafava i el feia girar a les mans. A l'habitació hi regnava una calor terrible. Goethe s'aixecava i entràvem junts a la cambra del costat, on hi havia parada una taula llarga per als meus parents. Però semblava que estava pensada per a moltes més persones. Segurament hi havien inclòs els avantpassats. M'asseia a l'extrem dret de la taula, al costat de Goethe. En acabat de menjar, ell s'alçava amb penes i treballs i, fent un gest, jo li demanava permís per sostenir-lo. Quan li tocava el colze, em posava a plorar d'emoció.

Convèncer¹ és infructuós.

RELOTGE NORMAL

Per als grans homes, les obres acabades pesen menys que els fragments en què treballen tota la vida, perquè només al més dèbil, al més dispers, li provoca una alegria incomparable concloure una obra i sentir amb això que recupera la vida. Al geni, qualsevol tipus de cesura, els cops durs del destí, li sobrevenen com el son dolç en l'afany del seu taller. I en traça l'esfera d'influència en el fragment. «El geni és afany.»²

TORNA! TOT PERDONAT!

Com algú que executa el molí a la barra fixa, un mateix fa girar, de jove, la roda de la fortuna que tard o d'hora fa que li toqui la grossa, perquè només el que ja sabíem o practicàvem als quinze anys constitueix un dia la nostra *attrativa*. I per això hi ha una cosa irremeiable: haver desaprofitat

¹ El verb *überzeugen*, 'convèncer', està compost per *über*, 'sobre', i *zeugen*, 'engendrar, procrear'. (Totes les notes són de la traductora.)

² Citació no literal d'un poema de Theodor Fontane (1908).

l'ocasió d'escapar-se dels pares. Quaranta-vuit hores de desemparança en aquesta edat prenen la forma, com en una solució alcalina, del cristall de la felicitat existencial.

PIS DE DEU HABITACIONS LUXOSAMENT MOBLAT

L'estil dels mobles de la segona meitat del segle XIX no-més ha estat descrit i analitzat satisfactòriament per un cert tipus de novel·les policiaques que situen l'horror de l'habitatge al seu centre dinàmic. La disposició dels mobles és alhora el pla general de les trampes mortals, i la successió d'habitacions indica a la víctima el camí de fugida. El fet que aquest tipus de novel·la policíaca comenci amb Poe —en una època, doncs, en què gairebé no quedaven apartaments d'aquesta classe— no contradiu aquesta tesi, perquè els grans escriptors, sense excepció, conjeturen en un món que ve després d'ells, com és el cas dels carrers parisencs dels poemes de Baudelaire, que no van existir fins al 1900, i dels personatges de Dostoievski, que tampoc no hi eren abans d'ell. L'*intérieur* burgès d'entre els anys seixanta i noranta, amb els bufets gegantins replets de talles, els racons ombrívols on hi ha plantada una palmera, el mirador resguardat per la balustrada i els llargs passadissos amb la flama de gas cantant, només és adequat per albergar un cadàver. «En aquest sofà la tia només hi pot ser assassinada.» L'exuberància sense ànima del mobiliari tan sols

esdevé un confort veritable en presència del cadàver. L'Orient exuberant dels *intérieurs* de les novel·les policiaques és molt més interessant que l'Orient dels seus paisatges: l'estora persa i l'otomana, el llum penjant del sostre i el noble punyal caucasià. Darrere els pesants kílins trossats, l'amo de la casa celebra les seves orgies amb els valors borsaris, es pot sentir un mercader oriental, un paixà ocios al *kanat* dels disbarats, fins que, una tarda, el punyal de beina platejada penjat sobre el divan posa fi a la seva migdiada i la seva vida. Aquest caràcter propi de l'apartament burgès, que sospira per l'assassí anònim tant com una vella lasciva pel seu galant, ha estat explorat per alguns autors als quals, en qualitat d'«escriptors policíacs» —i potser també perquè en els seus escrits s'hi encunyen certs elements del pandemonium burgès—, s'han negat els honors merescuts. Conan Doyle, en alguna de les seves obres, i A. K. Green, en una vasta producció, han posat de relleu el que aquí es planteja, i amb *El fantasma de l'òpera*, una de les grans novel·les sobre el segle XIX, Gaston Leroux va contribuir a l'apoteosi d'aquest gènere.

PRODUCTES DE LA XINA

En els nostres dies ningú no es pot entestar en el que «sap fer». La força es troba en la improvisació. Tots els cops decisius es donaran amb la mà esquerra.

Hi ha una porta al començament d'un llarg camí que duu, pendent avall, a la casa de..., a qui anava a veure cada tarda. Quan ella es va canviar de casa, l'obertura de l'arc de la porta va perdurar als meus ulls com el pavelló d'una orella que ha perdut l'oïda.

A un nen amb camisa de dormir no se l'ha de persuadir de saludar una visita acabada d'arribar. Els presents, des d'un punt de vista moral superior, l'exhorten inútilment a vèncer la seva pudicícia. Uns quants minuts després, es mostra de pèl a pèl al visitant. Entretant s'havia rentat.

La força de la carretera és diferent si la recorrem a peu o la sobrevolem en aeroplà. Així mateix, la força d'un text difereix segons si el llegim o el copiem. El qui vola només veu com la carretera travessa el paisatge, per a ell es desenvolupa d'acord amb les mateixes lleis que el terreny circumdant. Només el qui camina per la carretera tindrà esment del seu poder i de com aquest terreny, que per a aquell qui vola no és sinó una planúria desplegada, fa emergir a cada replec llunyanies, miradors, clarianes i perspectives, de la mateixa manera que un comandant ordena als seus soldats d'abandonar una línia de front. Només el text copiat comanda així l'ànima del qui hi treballa, mentre que el simple lector no descobreix mai les noves vistes interiors que obre el text, carretera que s'estén per la selva d'un mateix, cada cop més espessa: perquè el lector obeeix al moviment del seu jo en l'espai lliure del somieig, mentre que el qui copia es deixa